

20 SNÖSKOTERLEDFÖRRÄTTNING ENLIGT TERRÄNGTRAFIKLAGEN OCH FRILUFTSLEDSFÖRRÄTTNING ENLIGT LAGEN OM FRILUFTSLIV

20.1	ALLMÄNT	2
20.1.1	Tillämpade bestämmelser	2
20.1.2	Snöskoterled, friluftsled	2
20.1.3	Planeringen av leden	3
20.1.4	Den som svarar för leden	3
20.2	ANHÄNGIGBLIVANDE	3
20.3	FÖRRÄTTNINGSMÄN	4
20.4	SAKÄGARE	4
20.5	FÖRRÄTTNINGSFÖRFARANDE	4
20.5.1	Sammanträden och protokollet	4
20.5.2	Tillkännagivande	4
20.5.3	Sammanträdets laglighet	5
20.5.4	Arkivundersökningar	5
20.5.5	Presentation av projektet	5
20.5.6	Hörande av sakägare	5
20.5.7	Terrängsyn	5
20.5.8	Behandling av rättigheter	6
20.5.8.1	Rätt till snöskoterled och friluftsled	6
20.5.8.2	Rätter till biområden	6
20.5.9	Utmärkning av leden i terrängen	6
20.5.10	Reglering av vägrätter	7
20.5.11	Fastighetsbestämning, ägobyte eller flyttning av ett område i samband med ledförrättningen	7
20.5.12	Förrättningskarta	7
20.5.13	Ersättningar	7
20.5.13.1	Allmänt	7
20.5.13.2	Ersättning av objekt	8
20.5.13.3	Ersättning av olägenhet och skada	8
20.5.13.4	Betalning av ersättningar	8
20.5.14	Besittningstagande	8
20.5.15	Förrättningskostnader	8
20.5.16	Utdrag och meddelanden	8
20.5.17	Avslutande av förrättningen och sökande av ändring	8
20.5.18	Flyttande av led	9
20.5.19	Indragning av led	9

20 SNÖSKOTERLEDFÖRRÄTTNING ENLIGT TERRÄNGTRAFIKLAGEN OCH FRILUFTSLEDSFÖRRÄTTNING ENLIGT LAGEN OM FRILUFTSLIV

20.1 ALLMÄNT

En snöskoterled är en väg enligt vägtrafiklagen, vilket förutsätter iakttagande av bestämmelserna i vägtrafiklagen. En led kan anläggas i terrängen, till vilken hänförs markområden och isbelagda vattenområden samt skogsvägar som är avstängda för annan trafik. En snöskoterled förutsätter alltid en ledplan som fastställts av kommunens miljömyndighet samt skriftliga avtal mellan den som är ansvarig för leden och markägarna eller en ledförrättning. Om det rör sig om en led som ska vara bestående och hållningen av leden baserar sig på avtal, så är en ledförrättning ändamålsenlig för att säkerställa att leden är bestående och antecknas i fastighetsregistret.

Om anläggning av snöskoterled har givits anvisningar i Lantmäteriverkets publikation 89: Moottori-kelkkailureitin perustaminen (Anläggning av snöskoterled); Mikko Tallgren, Lantmäteriverkets utvecklingscentral, 1999.

En friluftsled är en led som är avsedd för allmän friluftsvksamhet. Friluftsleden förutsätter i allmänhet en ledplan som är utarbetad av kommunen och som fastställs av den lokala NTM-centralen. Om friluftsleden har märkts ut på en plan som avses i markanvändnings- och bygglagen eller sakägarna har kommit överens om att området ska överlåtas för en friluftsled, kan friluftsleden anläggas även om ingen ledplan utarbetats.

Då man i denna anvisning nämner ledförrättning avses både en ledförrättning enligt terrängtrafiklagen och en friluftsledsförrättning enligt lagen om friluftsliv.

20.1.1 Tillämpade bestämmelser

Vid en förrättning som gäller en **snöskoterled** tillämpas terrängtrafiklagen (1710/1995). Dessutom iakttas i tillämpliga delar bestämmelserna i lagen om friluftsliv (606/1973) ifråga om ansökning av förrättning, kostnader, förrättningsmän, förrättningens förlopp och ersättningarna.

Dessutom iakttas i tillämpliga delar bestämmelserna i lagen om enskilda vägar (358/1962) ifråga om ändringssökande som gäller en förrättning, anteckning i fastighetsregistret och annat förfarande. Om annat inte följer av bestämmelserna i lagen om enskilda vägar, tillämpas ifråga om förrättningsförfarandet fastighetsbildningslagen (554/1995).

Bestämmelserna i lagen om friluftsliv, lagen om enskilda vägar och fastighetsbildningslagen iakttas med andra ord då lämpliga bestämmelser inte finns i terrängtrafiklagen.

Vid en förrättning som gäller en **friluftsled** tillämpas lagen om friluftsliv (606/1973). Vid en förrättning tillämpas också, om annat inte följer av bestämmelserna i lagen om friluftsliv, bestämmelserna i lagen om enskilda vägar (358/1962).

Om annat inte följer av bestämmelserna i lagen om enskilda vägar, tillämpas ifråga om förrättningsförfarandet fastighetsbildningslagen (554/1995).

Bestämmelserna i lagen om enskilda vägar och fastighetsbildningslagen tillämpas då lämpliga bestämmelser inte finns i lagen om friluftsliv.

20.1.2 Snöskoterled, friluftsled

13 § terrängtrafiklagen, 1 § lagen om friluftsliv

En snöskoterled är en led som märkts ut i terrängen och för vilken en allmän nyttjanderätt stiftats vid en ledförrättning, där nyttjanderätten går ut på att man för köra med snöskoter under den tid det finns ett snötäcke. Därtill kan bestående nödvändiga rast- och serviceområden höra till leden.

En friluftsled är en led som har märkts ut i terrängen och till vilken man vid en ledförrättning stiftat en allmän nyttjanderätt för motionärers färdse. Därtill kan bestående nödvändiga rast- och rekreationsområden höra till leden.

20.1.3 Planeringen av leden

15 § terrängtrafiklagen, 2 - 4 § och 13 § lagen om friluftsliv

För anläggande av en **snöskoterled** ska en plan för leden utarbetas. Planen godkänns av kommunens miljövårdsmyndighet som vanligtvis är kommunens miljövårdsnämnd.

För anläggande av en **friluftsled** ska kommunen utarbeta en ledplan som fastställs av den lokala NTM-centralen. Om friluftsleden har märkts ut på en plan som avses i markanvändnings- och bygglagen (detaljplan eller generalplan med rättsverkningar) eller sakägarna har kommit överens om att området ska överlätas för en friluftsled, kan friluftsleden anläggas även om ingen ledplan utarbetats.

Även om en landskapsplan är en plan enligt MBL, ska den i allmänhet inte betraktas som en sådan plan som avses i 13 § lagen om friluftsliv och på basis av vilken friluftsleden kunde direkt anläggas. Landskapsplan är en allmän plan (se 28.5 § MBL), med vilken man i allmänhet inte kan avgöra detaljfrågor om markanvändningen. Landskapsplanen är i allmänhet inte heller tillräckligt noggrann för fastställande av området för en friluftsled. En friluftsled kan emellertid anläggas på basis av en landskapsplan om man genom planen kan specificera de fastigheter på vilkas område leden planeras samt markägaren och den som ansvarar för leden har en gemensam uppfattning om ledens sträckning och bredd. Denna sak ska utredas vid en förrättning innan man beslutar om förrättningen har sakliga förutsättningar.

I ledplanen ska man visa hur leden går och ledens biområden så att de på basis av planen vid behov kan märkas ut i terrängen. I planen ska också anges de fastigheter över vilka den planerade leden skulle komma att gå.

I praktiken omfattar ledplanen en skriftlig beskrivning samt en anknytande plankarta.

Godkännandet av planen på en snöskoterled och fastställande av planen på en friluftsled är avgörande skeden vid anläggande av leder. Då bedöms och avgörs förutsättningarna för anläggande av leder. Förutsättningarna är ett allmänt behov och att lederna inte får orsaka betydande olägenhet.

I ledplanen avgörs ledens sträckning, vilket innebär att det är skäl att markägaren reagerar på ledens läge i planeringsskedet.

20.1.4 Den som svarar för leden

14 § terrängtrafiklagen, 2.2 § och 3 § lagen om friluftsliv

Den som svarar för en **snöskoterled** är vanligtvis en kommun. Den som svarar för leden kan också vara en samkommun, staten, ett samfund eller en näringsidkare.

Kommunen miljöskyddsmyndighet godkänner den som svarar för leden vid beslutet om ledplanen.

Den som svarar för en **friluftsled** är vanligtvis en kommun. På statsägd mark kan den som svarar för friluftsleden också vara staten.

20.2 ANHÄNGIGBLIVANDE

17.1 § terrängtrafiklagen, 5 § lagen om friluftsliv

Den som svarar för leden ska ansöka om ledförrättning hos Lantmäteriverket inom ett år från det att planen på snöskoterleden har godkänts eller planen på friluftsleden har fastställts med ett lagakraftvunnet beslut.

Någon tidsfrist för ansökan om friluftsledsförrättning finns emellertid inte om friluftsleden har märkts ut på en plan som avses i markanvändnings- och bygglagen eller sakägarna har kommit överens om att ett område ska överlåtas för en friluftsled.

20.3 FÖRRÄTTNINGSMÄN

17.2 § terrängtrafiklagen, 6 § lagen om friluftsliv

Vid ledförrättningen tillämpas vad som stadgas i lagen om enskilda vägar om förrättningsmän.

20.4 SAKÄGARE

Se HFF 1.4.1 Sakägare och de som för talan, allmänt.

17.3 § terrängtrafiklagen, 15 § lagen om friluftsliv, 51 § EnskVägL, 17 § FBL

Sakägare vid förrättningen är sökanden och andra personer vars rätt direkt berörs av fastighetsbestämningen.

Sakägare kan vara:

- den som svarar för leden i egenskap av sökande,
- fastighetens ägare och innehavare,
- väglag som berörs av leden,
- de som innehar särskild rätt och servitutsrätt om leden påverkar hans eller hennes rätt,
- på samfällt vattenområde ett delägarlag som bildas av delägarfastigheterna, på ett allmänt vattenområde den myndighet i vars besittning området är,
- yrkesfiskare,
- renbeteslag som idkar renskötsel,
- staten som markägare eller innehavare av rätt,
- en kommun.

20.5 FÖRRÄTTNINGSFÖRFARANDE

20.5.1 Sammanträden och protokollet

Se HFF 1.10.4 Förrättningssammanträde och 1.10.5 Protokollet.

17.3 § terrängtrafiklagen, 15 § lagen om friluftsliv, 51.1 § EnskVägL, 172 § och 187 § FBL

20.5.2 Tillkännagivande

Se HFF 1.8 Tillkännagivande.

17.3 § Terrängtrafiklagen, 15 § lagen om friluftsliv, 43 - 44 § EnskVägL, 168 - 171 § FBL

Särskilt ska man beakta att förrättningen ska tillkännas:

- en lokal NTM-centrals ansvarsområde miljö och naturresurser,
- kommunens väglag eller ett organ som sköter dess uppgifter,
- trafikverket om leden går över en järnväg,
- en lokal NTM-centrals ansvarsområde trafik och infrastruktur, om leden går över en landsväg, och
- ett lokalt renbeteslag, om leden ligger på ett renskötselområde.

20.5.3 Sammanträdets laglighet

7.2 § terrängtrafiklagen, 6.1 § lagen om friluftsliv, 12 § FBL, 13 kap. 1 § och 3 - 7 § RB

20.5.4 Arkivundersökningar

Se HFF 1.7.1 Arkivundersökningar.

I allmänhet är det inte nödvändigt att i förskott utföra arkivundersökningar vid ledförrättningar. Arkivundersökningar utförs om det i samband med förrättningen är nödvändigt att utföra till exempel rågång eller behandla väg- och servitutsrättigheter.

Det är skäl att vid förrättningen konstatera att det på ledområdet kan finnas väg- eller servitutsrättigheter. De undersöks emellertid inte vid förrättningen, om inte den som svarar för leden eller en annan sakägare begär detta eller förrättningsmännen anser att det är nödvändigt att upphäva eller flytta rätterna.

Rätter som är undersökta eller som finns på fastighetsregisterkartan avlägsnas, flyttas eller förblir i kraft som överlappande rättigheter.

Till den del som rättigheter inte har undersökts vid förrättningen är det skäl att konstatera det i protokollet.

Eftersom kostnaderna för en heltäckande servitutsutredning sannolikt skulle bli högre vid förrättningen än kostnaderna för den egentliga förrättningen, har den som svarar för leden och innehavaren av en servitutsrätt i allmänhet avtalat särskilt om områdets användning allt efter behov.

Rättsligt måste en ledrätt betraktas som starkare än en servitutsrätt, som en vägrätt enligt lagen om enskilda vägar också är. Det betyder bland annat att i en situation där rättigheter överlappar måste den som innehar en väg- eller servitutsrätt måste i sina egna aktiviteter anpassa sig till ledförrättningen. En innehavare av en väg- eller annan servitutsrätt kan inte med stöd av sin egen rätt vidta sådana åtgärder som skulle försvåra användningen av leden eller annan upprätthållning av leden.

20.5.5 Presentation av projektet

Den som ansvarar för leden bereds möjlighet att presentera projektet bl.a. ifråga om ledplanen, byggnadstidtabellen och finansieringen.

20.5.6 Hörande av sakägare

Se HFF 1.10.4.1 Hörande av sakägare.

20.5.7 Terrängsyn

17.3 § terrängtrafiklagen, 15 § lagen om friluftsliv, 46 § EnskVägL

Avsikten med terrängsynen är att ge förrättningsmännen en bild av ledområdet. Terrängsynen är av betydelse för särskilt ersättningsfrågor.

Ledets läge har bestämts i ledplanen. Eventuella avtalsbaserade ändringar i ledens sträckning enligt planen kan vid behov konstateras i terrängen. Sakägarna kan vid behov eller om de så önskar delta i terrängsynen.

20.5.8 Behandling av rättigheter

16.1 § och 18 § terrängtrafiklagen, 7 § och 13 § lagen om friluftsliv

20.5.8.1 Rätt till snöskoterled och friluftsled

Rätten stiftas i enlighet med ledplanen, I planen har sträckning och bredd fastställts. Vid ledförrättningen utreds inte längre förutsättningarna för anläggande av led. Om man avviker från linjedragningen enligt planen, förutsätter det samtycke av både den som svarar för leden och markägaren.

Om ledplanens karta är i liten skala, kan det ibland vara nödvändigt att tolka den.

Rätt till friluftsled kan också stiftas utan ledplan på basis av ett avtal, om friluftsleden har märkts ut på en plan som avses i markanvändnings- och bygglagen eller sakägarna har kommit överens om att överlåta området för ett friluftsled.

Mottagare av rätten till led är den som svarar för leden.

De fastigheter som ledrätten gäller anges antingen i protokollet eller i en bilaga.

Nyttjanderätt enligt terrängtrafiklagen avser en allmän rätt att köra med en snöskoter på en Snöskoterled under den tid som det finns ett snötäcke.

En nyttjanderätt enligt lagen om friluftsliv avser en allmän rätt för motionären att färdas på friluftsleden.

20.5.8.2 Rätter till biområden

Rast- och serviceområden i anslutning till en **snöskoterled** anläggs i enlighet med ledplanen.

Vilo- och rekreationsområden i anslutning en **friluftsled** anläggs i enlighet med ledplanen.

I planen har områdenas läge och bredd fastställts, Om man avviker från planen, förutsätter det ett samtycke av både den som svarar för leden och markägaren.

Den som mottar rätten är den som svarar för leden. De fastigheter som ledrätten gäller anges antingen i protokollet eller i en bilaga.

20.5.9 Utmärkning av leden i terrängen

17.2 § terrängtrafiklagen, 7 § lagen om friluftsliv

Sakägaren ska veta läget för den led som ska anläggas. Leden har i allmänhet märkts ut i terrängen redan i planeringsskedet med band, som vid behov kompletteras i samband med förrättningen. I allmänhet räcker det med band men vid behov märks leden ut med t.ex. träpålar. På existerande stigar och andra färdspår eller klara gränslinjer är det inte alltid nödvändigt med utmärkning.

20.5.10 Reglering av vägrätter

Se HFF 18 Enskild vägförrättning.

17.3 § terrängtrafiklagen, 15 § lagen om friluftsliv

Vid förrättningen ska man eventuellt behandla upphävning eller flyttning av vägrätter som stiftats tidigare och gäller ledområdet.

Förfarandet är det som beskrivs i lagen om enskilda vägar.

20.5.11 Fastighetsbestämning, ägobyte eller flyttning av ett område i samband med ledförrättningen

Se HFF 1.3 Biförrättningar och andra åtgärder, HFF 12.1 Rågång och HFF 5 Ägobyte.

17.3 § terrängtrafiklagen, 15 § lagen om friluftsliv, 38 a § EnskVägL, 103.3 § FBL

En fastighetsbestämning (rågång och flyttande av råmärken) verkställs vid ledförrättningen om den är nödvändig.

Ägobyte och flyttning av ett område kan utföras bland annat om man genom dessa åtgärder kan minska de olägenheter eller kostnader och ersättningar som orsakas av ledförbindelsen.

Förfarandet är det som beskrivs i fastighetsbildningslagen och lagen om enskilda vägar.

20.5.12 Förrättningskarta

Se HFF 1.12 Förrättningskarta och HFF 1.21.2.4 Behandling av en förrättningskarta som förändrats vid handläggning i rätten.

17.3 § terrängtrafiklagen, 7.1 § och 15 § lagen om friluftsliv, 38.4 § EnskVägL

Över ledområdet ska upprättas en förrättningskarta av vilken ska visa ledens sträckning och de fastigheter som ledrätten gäller.

20.5.13 Ersättningar

16.4 § och 17.2 § terrängtrafiklagen, 7.2 - 3 § och 8 § lagen om friluftsliv , 33 §, 33 a.1. § EnskVägL

20.5.13.1 Allmänt

Enligt **terrängtrafiklagen** ska den som ansvarar för leden ersätta en skada och en olägenhet som en snöskoterled åsamkar en fastighet, ägaren eller innehavaren av ett markområde, renskötsel eller yrkesmässigt fiske. Annars hänvisas till lagen om friluftsliv ifråga om ersättningar.

Enligt **lagen om friluftsliv** ska ersättning betalas för upplåtelse av en nyttjanderätt till mark för en friluftsled samt för skada eller olägenhet, som annars orsakas områdets ägare eller innehavare eller lokalt renbeteslag genom upprätthållande och användning av en friluftsled. Ersättningen erlaggs i ett för allt eller under viss tid. För övrigt hänvisas i lagen om friluftsliv ifråga om fastställande och betalning av ersättningar till lagen om enskilda vägar.

Det kan eventuellt bestämmas att tilläggsersättning ska betalas vid en ny ledförrättning, om den olägenhet som orsakas av användningen av leden blir väsentligen större än vad man kunnat bedöma på basis av de uppgifter som fanns tillgängliga vid ledförrättningen.

20.5.13.2 Ersättning av objekt

Se HFF 1.18.2.1 Ersättning av objekt.

20.5.13.3 Ersättning av olägenhet och skada

Se HFF 1.18.2.2 Ersättning av olägenhet och 1.18.2.3 Ersättning av skada.

Vid en **snöskoterledförrättning** kan som särskild fråga komma upp till behandling ersättning av olägenhet eller skada som orsakats av en led för ett lokalt renbeteslag på ett renkötselområde eller för yrkesmässigt fiske.

Vid en **friluftsledsförrättning** kan som särskild fråga komma upp till behandling ersättning av olägenhet eller skada som orsakats av en led för ett lokalt renbeteslag på ett renkötselområde.

20.5.13.4 Betalning av ersättningar

Se HFF 1.18.4.4 Betalning av ersättning.

35 §, 36 §, 37.2 §, 37.3 § EnskVägL

20.5.14 Besittningstagande

19 § Terrängtrafiklagen, 9 § lagen om friluftsliv

Den som svarar för en **snöskoterled** får ta leden i sin besittning då ledplanen har vunnit laga kraft, ersättningarna har betalats och leden har märkts ut i terrängen.

Den som svarar för en **friluftsled** kan ta leden i sin besittning då ledförrättningen har vunnit laga kraft och ersättningarna har betalats.

20.5.15 Förrättningskostnader

Se HFF 21 Förrättningskostnader.

17.2 § terrängtrafiklagen, 5.1 § lagen om friluftsliv

För kostnaderna svarar den som svarar för leden.

20.5.16 Utdrag och meddelanden

Se HFF 1.22 Utdrag och kopior till sakägarna.

20.5.17 Avslutande av förrättningen och sökande av ändring

Se HFF 1.21.1.1 Besvär över avgöranden som fattats vid förrättningen.

17.3 § terrängtrafiklagen, 15 § lagen om friluftsliv, 51 § EnskVägL, 190 § FBL, 191 § FBL

20.5.18 Flyttande av led

22 § terrängtrafiklagen, 11 § lagen om friluftsliv

Ifråga om bestående flyttning av en led gäller i tillämpliga delar vad som stadgas om anläggande av leden. Gällande snöskoterleder kan kommunens miljöskyddsmyndighet ge ett tillfälligt tillstånd eller tillstånd att i ringa mån flytta leden i terrängen, om markägaren eller innehavaren ger sitt samtycke.

20.5.19 Indragning av led

23 § terrängtrafiklagen, 12 § lagen om friluftsliv

En **snöskoterled** läggs ned på anmälan av den som svarar för leden eller med stöd av beslut av kommunens miljöskyddsmyndighet.

En **friluftsled** läggs ned på ansökan av kommunen eller markägaren och på basis av NTM-centralens beslut.

Nedläggning av led ska meddelas till fastighetsregisterföraren. Nödvändiga anteckningar om nedläggningen förs in i fastighetsregistret.